

Til
Finansdepartementet
Postboks 8008
0030 Oslo

Oslo, 23. januar 2014

Høringsuttalelse fra ForUM i forbindelse med Strategirådets rapport om ansvarlig forvaltning av Statens pensjonsfond Utland

Forum for utvikling og miljø (ForUM) takker for muligheten til å kommentere Strategirådets rapport, *Ansvarlig investeringspraksis og Statens pensjonsfond utland*. Vi mener rapporten peker på en rekke viktige utfordringer men vi beklager det snevre premisset rapporten synes å bygge på, nemlig at etisk ansvarlige investeringer skal begrunnes i finansiell avkastning.

Respekt for menneskerettighetene og global bærekraftig utvikling er selvstendige hensyn som SPU også må fremme i sin forvaltning. Statens pensjonsfond tilhører det norske folk og det er viktig at arbeidet med etisk ansvarlighet videreutvikles og styrkes, og at dette skjer i full offentlighet og under uavhengig tilsyn.

Arbeidet med etisk ansvarlige investeringer har fått stor internasjonal oppmerksomhet og anerkjennelse. Det har ført til at en rekke investorer som ønsker å opptre etisk følger SPUs retningslinjer og praksis for aktiv eierskapsutøvelse, samt beslutninger om utestengelse av bransjer og enkeltsekskap. Slik har forvaltningen av SPU en forsterkende effekt som går vesentlig utover den innflytelsen av som følger av fondets størrelse. Etikkrådets selskapsanalyser og tilrådninger brukes aktivt av internasjonale investorer, politikere og organisasjoner. Uavhengig av hva slags organisasjonsmodell som blir valgt er det helt sentralt at funksjonene og kompetansen som ligger i dagens Etikkråd styrkes og videreføres.

Til Strategirådets anbefalinger har vi følgende kommentarer:

1. Det er nødvendig med en klargjøring av mandatet og målene for ansvarlige investeringer i SPU. Vi kan dessverre ikke se at Strategirådets forslag til premisser for mandat/mål bidrar til dette når det gjelder menneskerettigheter og bærekraftig utvikling. Strategirådet er ensidig i sin vektlegging av maksimalt utbytte innenfor moderat risiko. Vi forventer at Norges Bank skal forplikte seg til allerede eksisterende internasjonale rammeverk for ansvarlige investeringer (FNs veiledende prinsipper for menneskerettigheter og næringsliv, OECDs retningslinjer for multinasjonale selskaper, PRI og Global Compact). Vi forventer også at NBIM gjør slike forpliktelser gjeldende, uavhengig av investeringenes størrelse. Det er slått fast internasjonalt at både minoritets og majoritetsaksjonærer er ansvarlig for et selskaps aktiviteter. Vi viser blant til uttalelse fra FNs høykommissær for menneskerettigheter, anbefalingene fra FNs komite for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter datert november 2013, og slutterklæringen fra det norske kontaktpunktet for OECDs Retningslinjer

fra mai 2012 hvor konkrete tiltak for en systematisk vurdering av relevante menneskerettslige utfordringer etterlyses.

2. Ansvarlige investeringer bør integreres i mandatet for Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland investeringsmandat. Mandatet må gi tydelige føringer for utøvelse av aktivt etisk eierskap og ikke-finansielle mål.
3. Det bør også utvikles klare og konsistente prinsipper for ansvarlig investeringspraksis og utformes eierskapsstrategier på grunnlag av disse. NBIM må forholde seg til alle menneskerettighetene og identifisere de ulike former for menneskerettighetsbrudd som er mest utbredt i ulike sektorer eller typer investeringer, og utvikle en åpen strategi for å håndtere disse. For å fremme menneskerettighetene og bidra til en bærekraftig utvikling bør NBIM samarbeide med andre investorer for å øke sin påvirkningskraft.
4. Vi støtter forslaget om økt forskning rundt framtidig risiko og mener det er særlig viktig å få mer kunnskap om hvordan ansvarlig investeringspraksis utøves og hva som eventuelt hindrer dette. For å forske på økonomiske effekter av ansvarlig investeringspraksis slik Strategirådet anbefaler, må «ansvarligheten» i konkrete investeringer måles opp mot anerkjente internasjonale standarder. Klagesaken mot NBIM for brudd på OECDs retningslinjer har vist at det internt i Norges Bank hersker stor usikkerhet om hvordan disse retningslinjene, samt FNs prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter skal anvendes.
5. Norske myndigheter må sikre at forvaltningen av SPU respekterer norske menneskerettighetsforpliktelser. Videre må myndighetene fortsette å være aktive i arbeidet for å videreutvikle avtaler som fremmer ansvarlige investeringer. Vi forutsetter at myndighetene sørger for at forvaltningen av SPU er i samsvar med det fremste av standarder og praksis på området, og at disse inngår som sentrale elementer i dialogen med selskapene.
6. Det er positivt at Strategirådet foreslår åpenhet i arbeidet med å utforme prinsippene for ansvarlig investeringer og eierskapsstrategiene. Det er imidlertid svært betenkelig når Strategirådet prioriterer åpenhet rundt målsettinger, prinsipper etc. opp mot åpenhet om selskapsesifikke forhold. Vurderinger av fondets ansvarlighet forutsetter innsyn i utøvelsen av aktivt eierskap på selskapsnivå. For at fondet skal ha legitimitet utad må åpenheten derfor utvides til å omfatte hvilke selskaper fondet har en pågående dialog med, hvilke tema som tas opp og hva som er resultatene av det aktive eierskapsarbeidet. Vi viser her til at blant annet de svenske AP-fondene offentliggjør slik informasjon.
7. Vi støtter naturlig nok forslaget om åpenhet og diskusjon også rundt eventuelle endringer i investeringsstrategien.
8. Som beskrevet tidligere advarer ForUM mot at vurderinger om uttrekk eller observasjon skal integreres inn i Norges Bank. Dette vil trekke oppmerksomheten rundt enkeltsselskap ut av offentlighetens lys og undergrave den åpenhetskulturen Strategirådet anbefaler for forvaltningen. Etikkrådet har primært bidratt med en uavhengig etterkontroll av enkeltstående selskaper i fondets portefølje.

De grundige selskapsanalysene som Etikkrådet legger fram i forbindelse med beslutninger om utestengelse eller observasjon representerer noe av viktigste fondet har oppnådd så langt. De gir en solid faglig-etisk begrunnelse for hvorfor rene etiske hensyn i noen situasjoner har forrang. Videre er de skrevet på et språk som åpner opp for at «folk flest» kan engasjere seg i fakta og de etiske problemstillingene som reises. I slike sammenhenger er selskapsanalysene med anbefalinger viktige bidrag til å fremme «best practice»

internasjonalt og normdannelse hos så vel selskaper og investorer, som hos beslutningstakere og sivilsamfunnsaktører.

9. ForUM deler Strategirådets vurdering av behovet for å klargjøre roller og ansvar i uttrekksprosesser og den etiske forvaltningen av fondet. Vi mener at det er avgjørende for troverdigheten at beslutninger om utelukkelse eller observasjon er basert på objektive kriterier og vurdert av et uavhengig organ som ikke er underlagt politiske eller økonomiske hensyn. Maktfordeling og demokratisk kontroll må også her være grunnleggende prinsipper.

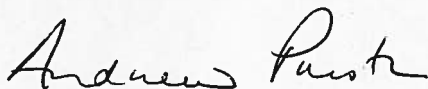
Vi har i vår rapport «Endringer i den etiske forvaltningen av Statens pensjonsfond utland» fra 2013, vist at tiden Finansdepartementet bruker i uttrekksaker er økt betraktelig de siste årene og at dette svekker uttrekksmekanismen. Finansdepartementets viktigste ansvar er å definere mandatet for NBIMs eierskapsutøvelse og rammeverket for ansvarlige investeringer. Det er uheldig at beslutninger om observasjon eller uttrekk ofte blir gjenstand for omfattende politiske prosesser. Slik politisering undergraver legitimiteten til fondet og den uavhengige, faglige begrunnelsen for beslutningene. Etikkrådets mandat bør derfor utvides til også å omfatte beslutninger om observasjon og uttrekk.

Vi mener det er minst like viktig at det løpende ansvarlige investeringsarbeidet til NBIM styrkes. I eierskapsutøvelsen vil beslutninger om å selge seg ut av selskaper inngå. Begrunnelse for dette vil enten være rent finansiell (risiko/avkastning) eller ikke-finansiell (miljø/klima/ menneskerettigheter etc). Eksempel på dette er fondets nedsalg i palmeoljeselskaper hvor begrunnelsen var at de ikke hadde bærekraftige forretningsmodeller.

ForUM mener at det ansvarlige investeringsarbeidet i NBIM må styrkes på alle nivå, det innebærer at:

- I. Fondets mandat må inneholde premisser som er tydelige når det gjelder etikk og bærekraft (ref pkt 1 ovenfor)
 - II. Alle prinsipper, strategier, retningslinjer og arbeidet som utføres må være samkjørt, offentliggjort og reflektere etisk ansvarlighet. Både porteføljeforvalterne og risikopersonell må ha nødvendig kompetanse innenfor etikk og bærekraft.
 - III. Fondet må praktisere utstrakt åpenhet når det gjelder kriterier og begrunnelser for beslutninger knyttet til utsalg. Det samme gjelder for bruk og effekt av de andre verktøyene innenfor eierskapsutøvelsesarbeidet.
10. Dersom det i praksis skal være mulig å sikre ansvarlighet og samordning av finansielle og ikke-finansielle interesser, må de ikke-finansielle være tydelig ivaretatt gjennom fondets mandat, mål, prinsipper, strategier og retningslinjer. Det vil ellers være svært problematisk for investeringsforvaltere i NBIM, eller for en egen komite slik Strategirådet foreslår, å sikre ansvarlighet og samordning. Dette gjelder spesielt der de ikke-finansielle interessene prioriteres. Noe som kan innebære kostnader for NBIM, eventuelt redusert verdiøkning.

Med vennlig hilsen

Andrew Preston
Daglig leder

